SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 84. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 4, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ТРАВНЯ 1991 Ч. 84. РІК XCVIII.

В УКРАЇНІ ЗМОПІВЦІ ПОБИЛИ МАНІФЕСТАНТІВ

Київ (УНІАР і М. Коломиєць). — Тут в середу, 1-го травня, відбулося дві маніфестації: о 10-ій годині офіційна, з участю близько 20,000 людей, яку приймали, стоячи на трибуні голова Верховної Ради України Леонід Кравчук та перший секретар ЦК КПУ Станіслав Гуренко.

В годині 11-ій розпочалася маніфестація демократичних сил, організована Рухом та УРП. В ній взяли участь до 30,000, в тому числі представники страйкуючих шахтарів вугільних регіонів України. Очолювали колону народні депутати України Михайло Горинь, Лариса Скорик, Іван Драч та багато інших лідерів опозиції. Під час руху колони Хрещатиком з гучномовців лунали патріотичні пісні та заклики до боротьби за незалежну українську державу, націоналізацію майна КПСС тощо.

Відтак багатотисячна колона попрямувала до Лук'янівської тюрми, вимагаючи звільнення Степана Хмари і інших політв'язнів. Під час пікетування в'язниці народний депутат України Лариса Скорик за дозволом адміністрації мала побачення зі С. Хмарою. Вона повідомила про тяжкий стан його здоров'я через голодівку і примусове годування, якому тюремна адміністрація піддала його 30-го квітня. На територію тюрми допустили народних депутатів та деяких представників преси. Як повідомив присутній на переговорах між депутатами та керівництвом тюрми кореспондент УНІАР Андрій Дерепа, переговори фактично не відбулися, а згодом і депутатів і представників преси вивели з території в'язниці. Оскільки маніфестанти загородили рух транспорту, проти них застосували силу загонів міліції особливого призначення (ЗМОП). Змопівці багатьох побили, близько 20 осіб затримали і відвезли до райвідділу міліції Шевченківського району Києва, кілька осіб потрапили до лікарень. Очевидці розповідають, що змопівці били ногами члена УРП Олександра Бедзая, а коли останнього привезли до міліційного відділення, то він був у такому важкому стані, що його змушені були негайно відвезти до лікарні.

Увечорі народні депутати України Іван Драч, Дмитро Павличко, Лариса Скорик та Олександер Ємець, які клопоталися про звільнення ув'язнених, закликали присутніх розійтися. Деякі з народних депутатів та представники страйкарів висловили намір розпочати голодівку до звільнення С. Хмари та інших ув'язнених разом з ним.

Уранці 2-го травня біля Республіканського Стадіону відбувся мітинг громадськости Києва з приводу подій 1-го травня. У своїх виступах депутати Скорик, Горинь, Драч та Ємець детально розповіли про свою розмову з керівництвом МВС та про ситуацію, що склалася у ВР УССР. За останніми даними, біля Лук'янівської тюрми було побито близько 50 і затримано 28 осіб. Член УРП Ольга Охрименко в наслідок побиття дістала стрясення мозку. Проти члена Руху Галини Василенко розпочато кримінальну справу за образу генерала Недригайла.

В Івано-Франківському о 10-ій годині ранку на площі біля міського та обласного комітетів КПУ відбувся компартійний першотравневий мітинг, що зібрав близько 2,000 осіб, значну частину яких складали військові. У виступах промовців йшлося, як завжди, про турботу Компартії про бла го трудового народу, про прагнення вивести республіку з кризи.

О 10-ій год. ранку на Вічевому Майдані розпочався багатотисячний мітинг, організований профспілками області. Голова Обласної Ради Профспілок Скригунець, відкриваючи мітинг, проголосив вимоги профспілок до Верховної Ради УССР. Профспілки підтримують страйкуючих шахтарів та їхні вимоги. Промовці говорили про становище на виробничому об'єднанні Родон, генеральний директор якого, Дмитро Бідник, наказав вивести за межі підприємства осередок ТУМ і домагається виводу профспілок. Мітинг ухвалив резолюцію, в якій, серед інших, висунуто вимогу звільнення народного депутата України С. Хмари та інших політв'язнів.

О 6-ій год., з ініціятиви національно-демократичних організацій відбувся мітинг під гаслом „Політична незалежність — гарант добробуту людей".

У Симферополі 1-го трав ня відбулася перша за часів комуністичної влади дозволена першотравнева маніфестація демократичних сил. Близько 3,000 осіб пройшли окремою колоною центром міста, після чого

(Закінчення на стор. 4)

ДОНЕЦЬКІ ШАХТАРІ ПРИПИНЯЮТЬ СТРАЙК

Донецьке (УНІАР). — Тут у вівторок, 30-го квітня, поширене засідання Донецького міського страйкового комітету ухвалило рішення припинити страйк з 4-го травня.

Мотивується це кризовою ситуацією в Україні та необхідністю надати можливість Верховній Раді України у спокійній обстановці ухвалити нову конституцію республік. Страйковий комітет залишив за собою право поновити страйк у разі невиконання цієї вимоги. Висунуті раніше політичні та економічні вимоги залишаються в силі. Підприємствам рекомендовано продовж травня провести конференції для обрання представників у Донецький страйковий комітет та розглянути питання про утворення страйкових фондів.

З ініціятиви Донецької Міської Ради, тут 1-го травня відбувся мітинг під гаслом „За радикальні політичні і економічні перетворення". Виступили представники майже всіх політичних партій і організацій міста. Суперечка виникла при обговоренні резолюції. Представники Міської Ради виступили проти внесення до неї вимоги про звільнення Степана Хмари. Цей пункт був включений до резолюції лише після того, як присутні почали скандувати „Свободу Хмарі!".

Таким самим способом до резолюції внесли пропозиції про негайне узаконення Верховною Радою України національної символіки, про демонтування пам'ятників Ленінові, розпуск КПСС, організацію незалежної комісії для розслідування обставин арешту С. Хмари в Донецькому на летовищі.

Відбулися наради комітетів допомоги з представниками Руху

Вашінгтон (ККДУ). — У суботу, 13-го квітня тут в приміщеннях адвокатської фірми Гібсон, Данн і Крачер відбулося перше консультативно-плянувальне засідання екзекутив ККДУ (ЗСА) і Канадського Товариства Прихильників Руху з чільними членами правлін ня НРУ.

Від Руху України прибули Іван Драч, Михайло Горинь, Вячеслав Чорновіл, Дмитро Павличко, Лариса Скорик, Богдан Горинь і Іван Заяць. Канаду репрезентували Ераст Гуцуляк,

(Закінчення на стор. 4)

Боротьба за звільнення С. Хмари триває

Київ. — Ред. Марта Коломиєць, кореспондент Пресового Бюра УНС, повідомляє зі столиці України, що після невдалої спроби вирішити питання про звільнення Степана Хмари в четвер, 25-го квітня, справу С. Хмари піднесено знову в п'ятницю, 26-го квітня, під час пленарної сесії Верховної Ради України.

Навіть після виступу лідера комуністичної більшости Олександра Мороза в голосуванні за звільнення С. Хмари до суду, який має розпочатися 14-го травня, бракувало 21 голос до осягнення більшости (226). Отже знову питання залишилося невирішеним, хоч цього разу до відсутности кворуму причинилися депутати з Народної Ради, які після гострого конфлікту напередодні, не всі були присутні на залі.

Вийшовши зі залі нарад після голосування, деякі депутати з Народної Ради на чолі з Михайлом Горинем внесли віклик до Верховного Суду. Як пояснив М. Горинь, суддя Олександер Федченко спочатку пообіцяв прийняти делегацію від Народної Ради у вівторок 30-го квітня в 10-ій год. ранку, але в той день уже о 9:55 кудись зник.

Газета „Молодь України" з 27-го квітня, в цій справі пише: „Якби питання Степана Хмари не існувало, його б вигадали. Приблизно такою є думка представників парламентської більшости". Далі кореспондент Олена Губіна розповідає, що лідер більшости О. Мороз наполягав на тому, що „певним силам" у парламенті дуже вигідно, щоб Хмара перебував в ув'язненні, бо вони, спекулюючи на цьому, отримують політичні дивіденди. І сам він, Мороз, проти того, щоб С. Хмара перебував за гратами.

„Інший представник більшости, Сергій Дорогунцов, спробував навіть надати 'прийнятної форми' пропозиції Народної Ради, в якій ішлося про відкинення постанови Верховної Ради у тій частині, де дана згода депутатів на арешт Хмари. Але для позитивного рішен ня про відкинення санкції на арешт депутата не вистачило 21 голосу".

Народна Рада залишила залю й зібралася на засідання, де була пропозиція взагалі вийти із складу Верховної Ради і утворити паралельну структуру. Однак більшість не погодилася з такою пропозицією. Олександер Ємець запропонував кілька днів до початку сесії попрацювати самостійно, а потім оцінити, що з того вийде. Так розповідає кореспондент „Молоді України" і продовжує:

„Щодо С. Хмари, вирішено зібрати підписи народних депутатів під заявою про його звільнення і відправити з нею делегацію до Верховного Суду. Сподіваються, що там все-таки підуть назустріч".

„ЯВІР" В ПІТТСБУРҐУ

Піттсбурґ — Карнеґі. — Концерт вокального квартету „Явір" з України під патронатом Українського Народного Союзу відбудеться тут у п'ятницю, 10-го травня, о год. 7:30 вечора в приміщенні Holy Trinity Auditorium в Карнеґі. За інформаціями звертатися до Анни Комічак, (412) 331-6724.

Софія з десятьма таланами

Джерзі Сити, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Ясне, одверте обличчя, теплий усміх, на ший прегарний український гердан і сильний утиск руки — таке перше враження із зустрічі з людиною, що здається справді має десять талантів. Софія Майданська в першу чергу, однак, поетка і такою знаємо її з малої чепурної збірки поезій „Освідчення", що недавно прибула нам в дарунку Зірка В., повернувшись з України.

С. Майданська розказує у „Свободі" про свою многогранну діяльність.

Але у нашій щирій розмові, яка відразу зав'язалася між нами без найменшого зусилля і найменшої штучности, довідуючись, що Софія має за собою вже шість друкованих збірок поезій і дві дитячі книжечки, а третю майже готову. Серед тих дитячих одна побила здається рекорд, бо вийшла тиражем одного мільйона. Це збірка „Ой, радуйся, земле", де вперше вміщені колядки та щедрівки та відповідні для дітей пояснення до них.

На цьому однак далеко не кінець активности нашої поетеси. Вона одночасно із поезією плекає інтенсивно гру на скрипці і виступає із власними концертами, які переплітає поезією. Вона — випускник Львівської консерваторії і її гра — справжнього віртуоза. Розуміється, цей факт, що вона навчалася музики у Львові, відразу викликає у нас зацікавлення і ми незабаром находимо багато спільних знайомих саме із львівських музичних кіл. Вона закінчила там також середню музичну освіту, була ученицею Лесі Деркач, яку ми добре пам'ятаємо. І згадуємо разом Станіслава Людкевича, Ярослава Музику і Марію Деркач, матір Лесі, яка скерувала Софію на шлях літератури.

І так С. Майданська признається, що почала писати на першому курсі Львівської консерваторії, а її перша опублікована поезія була під враженням перебування в домі письменниці Ірини Вільде, з якою, незважаючи на різницю віку, вона дружила. Ось ще одна постать минулого, яка пригадується у нашій розмові, та ще коли згадуємо „Метелики на шпильках", до яких,

(Закінчення на стор. 4)

ДЖ. БУШ ПРИЙМЕ ПРЕЗИДЕНТА ЛИТВИ

Вашінгтон. — Як повідомив Литовський інформаційний центр, у неділю, 5-го травня, у Вашінгтон прибуде президент Литви Вітаутас Ляндсберґіс. У середу, 8-го травня, його прийме у Білому Домі президент ЗСА Джордж Буш. Авдієнція призначена на 11.15 ранку.

В. Ляндсберґіс також зустрінеться з лідерами Конгресу. Разом з представниками латвійського і естонського керівництва він виступить в комісії Конгресу у справі безпеки і співробітництва в Европі (Гельсінкська комісія).

Це перша закордонна поїздка литовського президента від 13-го січня, коли совєтські вояки штурмували будинок вільнюського радіо і телебізії і вбили або задавили танками 15 осіб. Під час цього інциденту було поранено понад 700 цивільних осіб.

Як голова Литовської дер жави Ляндсберґіс приїжджає у Вашінгтон уже вдруге. 10-го грудня минулого року він зустрівся з Бушем і попросив у нього „політичного заступництва" після погроз Москви накликати на Литву „економічну катастрофу" і вжити військову силу проти непокірної республіки.

З Вашінгтону президент Литви 8-го травня відлетить в Лос Анджелес. Він також відвідає Чикаґо, де є найбільша в ЗСА литовська громада.

Аґенти КҐБ порушили недоторканість амбасади ЗСА в Москві

Вашінгтон. — згідно з інформацією офіційних чинників Білого Дому агенти КҐБ, переодягнувшись в однострої пожежників і використавши ситуацію вогню в одному з будинків амбасади З'єднаних Стейтів Америки в Москві, до вибуху якого вони могли самі спричинитись, продісталися без дозволу амбасадора Джека Матлока на територію амбасади, викрали засекречені матеріяли, використовуючи відсутність персоналу в будинку, вкрали деякі електронні речі і відкрили вогнетривалі шафи, щоб видістати звідтам важливі документи.

Пресовий секретар Білого Дому Марлин Фицвотер заявив, що в цій справі ведеться слідство, робиться підсумки матеріялів, які могли пропасти в цій суматосі гашення вогню на двох останніх поверхах десятиповерхового комплексу. Два останні поверхи були спеціяльно добудовані і пристосовані для ведення строго засекреченої діяльности і ці „поверхи", згідно документації і відсутність на „горі" совєтських підслухових апаратів, турбували не від сьогодні керівників совєтської державної служби безпеки, яка є відома із створення подібних провокацій і афер в себе в дома і за кордоном.

Очевидно, Адміністрація президента Джорджа Буша намагається дещо приховувати і не „антагонізувати" цієї справи на передодні зустрічі на вершинах, заплянованої на місяць червень, але скандал з кагебівськими „пожежниками" таки продістався на зовні і його цілком закрити вже тепер не можна. Фицвотер нібито заявив, що Уряд займе ще до цієї справи становище після закінчення слідства, яке ведуть в Москві шість спеціялістів Державного департаменту, служби охорони амбасади в Москві і Американської Центральної Розвідочої Служби (Сі-Ай-Ей).

Представники амбасади заявили після погашення вогню, що нібито нічого не пропало, але пізніше завважили, що кагебісти просвердлили велику діру в мурі до кімнати, якій вогонь взагалі не загрожував, правдоподібно для того, щоб вийняти звідти закладений ними підслуховий апарат, або, щоб перевірити чи це та кімната, яка мала стати головним їхнім прицілом під час операції „гашення".

Підозрілим було й те, що в совєтських умовах, коли каретка скорої помочі чи пожежники часом спізнюються пів години й довше, тим разом „пожежники" були готові, як тільки вогонь почав розгорятися. Значить вони могли знати і про сам вогонь і про спосіб його „гашення".

Після цього випадку справа нового будинку, чи будинків, для американської амбасади, американськими будівничими, стане знову актуальною. Правда, у великій мірі залежатиме від слідства згаданої шістки, яка вже 10 днів перебуває в Москві. Все одно, на думку багатьох політичних аналітиків, Уряд ЗСА повен витягнути відповідні консеквенції і принаймні розголосити цю скандальну справу на Заході.

У СВІТІ

ІРАКСЬКИЙ УРЯД повідомив представника Міжнародної агенції для справ атомової енергії, що Ірак зумисно заховав у безпечному місці частину урану, щоб зберегти від американського бомбардування. Представник уряду президента Саддама Гуссейна заявив, що на жаль його уряд не може виявити комісії місця заховання поки американці не дадуть гарантії, що не бомбитимуть місць заховання. В цьому випадку, кажуть поінформовані особи, йдеться про 12 кілограм чистого урану отриманого режимом С. Гуссейна з Франції. Іран має також певну кількість звичайного урану, купленого в Совєтському Союзі, частина якого знаходиться під розвалинами двох реакторів, які були збомблені американцями і британцями. Відповідаючи на запит членів згаданої атомової агенції іракські речники заявили, що вони не мають атомової зброї, а всі спроби продукувати свою електроенергію за допомогою атомових реакторів були неуспішними з огляду на бомбардування реакторів ізраїльським і альятським летунством.

КОЛИШНІЙ МІНІСТЕР закордонних справ СССР Едуард А. Шеварднадзе зустрівся з 20-ма західніми кореспондентами напередодні його запланованої поїздки до З'єднаних Стейтів Америки, де він має намір вести рекламну кампанію в користь випуску книжки спогадів. В розмові з журналістами Шеварднадзе заявив, що з хвилиною його відходу від активної політики, загроза повернення диктатури в СССР зросла у ще більшій мірі. Правда, заявив колишній міністер, що частину цього стану можна приписати політичному і економічному розвиткові в країні, якщо це взагалі можна назвати розвитком. Всі ці потягнення уряду в останньому часі радше треба називати помилковими і трагічними. Відповідаючи на питання, чи треба сподіватися військового перевороту в СССР, Шеварднадзе відповів, що це може статися лише тоді, якщо уряд перестане функціонувати і не буде здібний керувати країною. Він переконаний, що військові кола не є спроможні сьогодні перевести перевороту в такій великій імперії і при наявності різнонаціонального елементу.

ВІРМЕНІЯ І АЗЕРБАЙДЖАН ЗНОВ В КОНФЛІКТІ

Москва. — Агенство Ассошіейтед Пресс і акредитовані в Москві кореспонденти інформують, що між Вірменією і Азербайджаном, двома закавказькими республіками СССР, знов розпочався збройний конфлікт. Майкл Даббс, кореспондент газети „Вашінгтон Пост" повідомляє, що частини азербайджанської міліції, підтримані совєтськими військами внутрішніх справ (чорноберетниками), зайняли два вірменські поселення на заході республіки в поблизу Нагірного Карабаху. Мешканці двох поселень (сіл міського типу) ставили розпачливий спротив напасникам. У висліді перестрілки загинуло з обох сторін від 25 до 35 осіб, а чимало було поранених. Даббс пише, що азербайджанців підтримували в наступі танки і панцерні вози.

Добре поінформовані особи в Баку заявили західним кореспондентам, що нібито акція азербайджанців, спільно із совєтськими вбивцями-чорноберетниками, які свого часу розрубували голови саперними лопатками грузинам в Тбілісі, була переведена для того, щоб знищити бази вірменських „терористів" і забезпечити республіканський суверенітет, в першу чергу Азербайджану. Під час боїв були знищені 15 вірменських „бандитів". Про свої жертви азербайджанці і совєтські вояки нічого в інформації не згадують. Напасники захопили, так принаймені вони твердять: 15 протитанкових мін, п'ять мінометів, чотири панцерні вози, кілька тягарових військових автомобілів, дрібну зброю і амуніцію.

Азербайджанці, які, як виглядає, вирішили не шукати порозуміння із своїми співбратами вірменцями, а стали на службу Москви і почали поспішно виконувати „указ" президента-диктатора СССР Михаїла Горбачова про роззброєння усіх незалежних республіканських військових формацій, пішли, на думку спостерігачів, дорогою самогубства.

Голова комісії закордонних справ у Верховній Раді Вірменії Давид Варданян повідомив кореспондентів, що азербайджанці і війська внутрішніх справ СССР не дозволили навіть вірменським медичним працівникам, які прибули на місце зудару зайнятись обслугою поранених, в результаті чого ще шість осіб померло від ран.

Вірменські республіканські гелікоптери були окружені совєтськими бандитами-чорноберетниками, які заявили, що відкриють вогонь по літаках, якщо вони не покинуть терену. Варданян далі заявив, що президент Вірменії Лівон Тер-Петросян розмовляв телефоном з генсеком і президентом СССР М. Горбачовим і він „обіцяв докладно познайомитись із ситуацією і зарядити слідство". Тим часом люди вмирали від поранення без надання їм належної медичної допомоги. Петросян заявив совєтському лідерові, що у випадку дальшої присутности на території Вірменії військ внутрішніх справ, ситуація в республіці напевно загостриться і всякі збройні втручання не поправлять ситуації, а навпаки, загострять її.

Навіть західні аналітики й політичні спостерігачі дивуються, що азербайджанці у своїй ненависті до вірменів дають себе використовувати комуно-московськими імперіялістами, які зацікавлені у розпаленні міжнаціональних конфліктів, бо тоді вони мають нагоду помститись на поневолених Москвою народах.

Своїм нападом на вірменські поселення азербайджанці знову загострили відносини в Нагірному Карабаху і організація вірменського спротиву розстріляла двох азербайджанців, які співпрацювали з КҐБ. Поки поневолені не зрозуміють підступної гри Москви, доти їх будуть бити, розстрілювати, знищувати їхнє майно, розпалювати внутрішні антагонізми корисні для поневолювачів, — кажуть розумніші місцеві політичні діячі і західні спостерігачі.

Радіо-міст Київ — Вашінґтон обговорює Чорнобиль

Вашінгтон. — У п'ятницю, 26-го квітня, в п'яту річницю вибуху в Чорнобилі, „Голос Америки" та Радіо Київ влаштували спільну передачу для слухачів України під назвою радіоміст Київ — Вашінгтон.

У цій двогодинній передачі взяли участь у Києві: академік Дмитро Гродзинський, голова Національного комітету в питаннях радіоактивного захисту населення, Володимир Шовкошитний, народний депутат України, д-р Любомир Пиріг, президент Всеукраїнського Лікарського Товариства, Юрій Костенко, заступ-

(Закінчення на стор. 4)

В АМЕРИЦІ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ Націй через представників п'ятох постійних членів Ради Безпеки намагається знайти одноздність щодо встановлення поліційної сили ООН у північному Іраку для охорони курдів. Вона мала б перебрати від американських і союзних військ охорону цієї зони, що її створено для курдських втікачів. Така окрема поліційна сила ООН для охорони курдських втікачів, які повертаються до шатрових таборів, збудованих американськими і союзними військами, мала б заступити американське і союзне військо. Крім того, в той спосіб хочуть оминути обговорювання на Раді Безпеки ООН питання чи таке встрявання у внутрішні справи Іраку може бути дозволене без специфічного прохання Багдаду.

ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ПРИВАТНІ харитативні організації виявили, що курдські втікачі на території Ірану та пограничні між Іраном і Іраком є в куди гіршому стані, як ті курди, що знаходяться на території Туреччини та в горах північного Іраку, Білий Дім заявив, що розглядає справу прямої допомоги курдським втікачам в Ірані. Посередню допомогу вже було вислано минулої неділі, коли вантажний літак американської військової повітряної фльоти доставив до Теграну велику кількість коців для курдських втікачів у іранських таборах. Службовці Державного департаменту кажуть, що ЗСА не мають жодних вісток про стан курдських втікачів у іранських таборах, одначе сумніваються чи вони є в гіршому стані, як втікачі на території Туреччини.

ЧЛЕНИ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ партії у Пенсильванії вагаються щодо висунення кандидатів на місце загиблого у повітряній катастрофі сенатора Джана Гейнца. Ніхто не хоче ставити будь-яких пропозицій поки генеральний прокурор ЗСА Ричард Торнбурґ не вирішить чи він буде кандидувати на цей пост. Минулого тижня Р. Торнбурґ сказав, що він розуміє над тим, чи резигнувати з посади генерального прокурора і кандидувати на сенатора, одначе ще цього рішення не зробив.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Проблема Церкви у Польщі

Від кінця VIII сторіччя, на 100 років перед хрищенням України, не було у Польщі проблеми Церкви. І тепер у 38-мільйоновому населенні Польщі понад 90 відсотків становлять католики — то яка тут проблема?! Але несподівано вона виринула, коли Синод польських єпископів звернувся зі закликом до народу, щоб скасувати існуючий у конституції Польщі поділ між державою і Церквою. Це конституція ще з комуністичних часів і польський єпископат хотів би, щоб Католицька Церква відзискала свій примат у католицькій Польщі ще перед червнем, коли приїде до Польщі Папа Іван Павло II, — вперше після того, як провалився комунізм у Польщі. Але сучасний парлямент у Польщі — це ще залишок компромісу між „Солідарністю" і генеральним секретарем Компартії генералом Войцєхом Ярузельським. Щойно осінню цього року відбудуться в Польщі перші загальні, безпосередні, рівні і тайні вибори і можна сподіватися, що у тамошньому соймі зовсім зникнуть комуністи або скорчаться до незначної горстки.

Католицька Церква мала завжди у Польщі величезний вплив на всі ділянки життя. В останніх роках воно дещо змінилося в наслідок занепаду моралі у молоді, та жіночого руху, який бунтується проти суворого принципового становища Церкви щодо жіночих абортів. В Америці теж відоме явище, що більшість жінок стоїть на становищі „права вибору" жінок і проти встрявання держави чи Церкви до цієї, мовляв, суто приватної й особистої жіночої справи. У Польщі — це така запальна справа, що — за твердженням „Ню Йорк Таймсу" з 28-го квітня ц.р. у загальних опитах „Що, на нашу думку найважливіше в державі" — більшість відповіла „військо" а не „Церква". Ці настрої відбилися й на підході до проблеми поділу між Церквою і державою.

Церква була відділена у Польщі від держави за комунізму, бо комунізм взагалі не визнавав Церкви й релігії, уважав її за опій для народу. У Польщі нарід не слухав комуністичної пропаґанди й у масі був вірний Церкві, яка підтримувала „Солідарність" в її боротьбі проти комуністичної влади. Все ж 40 з гаком років комуністичної пропаґанди мусило збаламутити частину народу. У названому числі „Ню Йорк Таймсу" наведено вислів одного мудрагеля, що, мовляв, відокремлення Церкви від держави — це „модерний час", а статус державної Церкви — це анахронічний теократичний устрій. Нісенітниця. Відокремлення Церкви від держави поза комуністичними країнами — це сутоамериканський феномен з уваги на мозаїку віровизнань в Америці. В суперечності до комуністичних країн — тут панує повна свобода релігійного культу включно із свободою навчання релігії у приватних школах та поза школою. Прогнання молитви з прилюдних шкіл в Америці Верховним Судом — було великою помилкою і молитва напевне колись повернеться до всіх шкіл. Теократичний устрій існує в мусулманському Ірані, де верства мусулманських духовників є провідною державною верствою, як Комуністична партія є провідною верствою у країнах комунізму. За всю історію Польщі включно з періодом років 1919-1939 не було поділу між Церкву і державу і не було теократичного режиму. Треба дивуватися, що варшавський кореспондент такого поважного часопису як „Ню Йорк Таймс" міг покликуватися на такого примітива й наводити його слова.

Польський народ щасливий, що Іван Павло II — поляк і польський патріот. Він не є непомильний, можна його критикувати й мати до нього справедливі жалі й претенсії, але не можна заперечити, що це людина вище пересічного формату. Тому він напевне знайде вихід із цієї незручної ситуації, в якій опинився теперішній польський уряд. Президент Польщі Лєх Валенса — символ боротьби проти комунізму й добрий католик — людина без освіти і без розуміння, що державні проблеми існують на те щоб їх по-державницьки розв'язувати.

В ДОРОЗІ ДО ТУРЕЧЧИНИ президент Ірану Гашемі Рафсаджані зупинився на короткий час в Дамаску, Сирія, зустрівся там з президентом Ассадом і переконав його, щоб Сирія не роззброювала бойовиків організації Гесболли, проіранської військової шіїтської групи, в руках якої знаходяться західні закладники. Гесболла буде продовжувати свою діяльність в долині Бекаа в Ливані, а також на півдні Ливану вздовж кордону так званої „зони безпеки", контрольованої ізраїльтянами і арабами. Всі інші озброєні групи, згідно з рішенням ливанського і сирійського урядів, повинні здати зброю і самоліквідуватися.

Олександер Скоцень

ДО 80-РІЧЧЯ СТ „УКРАЇНА" У ЛЬВОВІ

II.

На цьому шляху СТ „Україна" натрапляла на безконечні труднощі і перешкоди. Умови австро-мадярської займанщини з домінантними впливами польської шовіністичної та украї нофобської адміністрацій, як також польської спільноти, яка витискала нас, українців, зі Львова та інших українських міст, не змогли вбити спортового ідеалу серед ентузіястів з-під стягу СТ „Україна".

Кинене батьком фізичнокультурної справности, проф. Іваном Боберським, між українців гасло — „В здоровому тілі, здорова душа", витримало пробу своєї життєздатности, а яскравим свідченням цього — це тисячні лави січових і сокільських гнізд, їх працьовитість і ентузіязм, а в заключному етапі — створення СТ „Україна".

Безпосередньо перед спалахом Першої світової війни, ми в червні 1914 р., усі ті з'єднання спільно з СТ „Україна" виявили на імпозантному Шевченківському здвизі у Львові єдність. В історії українського Львова цей зліт своїм форматом і числом учасників не мав рівні. Серед них ми бачили сотки здисциплінованих січовиків і соколів, а також колону здисциплінованих спортовців під прапором СТ „Україна".

В часі Визвольних змагань в роках 1918-20-их в рядах українських військових формацій брали участь десятки молодих спортовців СТ „Україна". На заклик бойової сурми вони з ентузіязмом наповняли військові ряди, стали на захист Вітчизни.

Із закінченням воєнної хуртовини український нарід втратив у боротьбі за свою державу сотки тисяч свого найкращого цвіту. Не повернулися до свого рідного Львова багато політичних, громадських, а також спортовців і членів СТ „Україна". На різних фронтах української визвольної боротьби принесли в жертву найвищий дар — життя.

Ті, що повернулися, залікувавши фізичні та моральні рани національної поразки і засукавши рукави, ще з більшим захопленням взялися відбудовувати війною знищене організаційне життя Товариства. Спільно з молодшими ентузіястами українського спорту вони з подиву гідною відданістю відновлювали раніше існуючі ланки та паралельно творили нові — ті, постання яких диктував розвиток модерного спорту.

У 30-их роках, перед Другою світовою війною, СТ „Україна" мала сім ланок, між ними секції: футболу, гокею, боксерську, наколесництва (велосипедську). Гарно розвивалися і процвітали секції відбиванки (волейболу), кошівки (баскетболу), й ручного м'яча (гендболу). Їхні позитивні результати, надзвичайні успіхи визначалися як успіхи найвищої европейської кляси. Хоч віяли потужні, супротивні вітри, владарювали рясні зливи політичних труднощів, спортсмени СТ „Україна" змогли вивести український спорт на найвищі вершини.

Їхні скарби — творчі досягнення ввійшли в духову скарбницю усього народу. Нарешті збулося те, про що так давно й палко мріяли представники всіх видів нашого спорту, зокрема футболу, який користувався загальним визнанням і притягав незліченні маси глядачів.

По всій широкій Галицькій землі, — по всіх містах, містечках, навіть селах на взірець СТ „Україна" творилися нові футбольні організації, спортові осередки, ширився спортовий рух у всій своїй величі. Чесною поведінкою на спортових майданах, справедливістю, ввічливістю, українські спортовці привернули до себе серця не лише української публіки, але й чужинців.

Українському спортові стелився шлях у світле майбутнє. Зустрічі з чужими клюбами частенько перемінювалися в маніфестації національної гордости. Перемоги команд ототожнювалися з національною перемогою, — командна поразка з національною поразкою. Бож змагання у більшості випадків не проходили серед нормальних обставин. Вони супроводжувалися бешкетами, антиукраїнськими хуліганськими вигуками, бійками польської шовіністичної вулиці, це не були футбольні змагання, а бій за Україну. Українські спортсмени, отже, були вимушені демонструвати вищі прикмети справности, майстерности і так визбуватися комплексу меншевартости. На тих підставових принципах виховувалася українська публіка, тисячі наших юних хлопців і дівчат наших спортових команд. Вони, — зрештою, своїм прикладом всебічно сприяли найкращим виступам. Цей виховний патріотичний вплив спортової діяльности СТ „Україна" посеред української галицької спільности між двома світовими війнами, пожинав свої плоди. Незаперечним доказом цього була шляхетно-спортова поведінка, десятків тисяч захоплених глядачів, які своїм ентузіязмом, моральною підтримкою гравців служили футбольній справі краще і успішніше. Фізична культура мусила поєднуватися з культурою духовою і ці ознаки без сумніву позначились на виконавчій майстерності. Романтичну українську молодь, наче магнет, притягло і привабило СТ „Україна", нею гордилися широкі маси населення Західньої України. Майже кожна поразка була причиною пригноблення, але вона водночас була й обіцянкою, що на черговому змаганні українці відплатяться, бо футбольні ігри — це творчий пошук, він не вгасає. Заспокоїтися на старті — значить не перемогти на фініші.

Діяльність пройденого тяжкого, творчого шляху СТ „Україна" чекає на своїх літописців, істориків, бо славну леґенду про нашу спортову „Альма Матер" — СТ „УКраїна" слід належ но й вірно представити у несплямленому виді, і як чисту, правдиву передати наступним поколінням.

Ці особливі роковини, які відзначуємо, мають велике значення. Для нас усіх, українців, СТ „Україна" — Львів — це символ українського спортового і національного духу. І тому той дух, хай відновить нам ентузіязм, хай відмолодить наші сили і дасть нам здоровий розсудок у нашій праці, щоб ми могли виховувати нашу молодь на добрих спортовців та на чесних і цінних громадян. На користь нашій спортовій справі і на користь загальноукраїнської ідеї.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про реквієм „Лисові Микиті"

Недавно на першій сторінці нашого щоденника з'явилася скромна, коротка вістка: „Затримують видавати 'Лиса Микиту' ", а в ній пояснення сухими газетними словами, що єдиний український гумористичний журнал, після довгих років припиняє появу, із-за високих коштів друку та висилки і малої кількости передплатників.

Хоча прикінці читаємо, що його редактор, славний ЕКО — Едвард Козак, буде шукати нових способів відновити журнал — але здається нам, що ледве чи це здійсниться.

І мимоволі ставимо собі питання чому так сталося, бо кожний, що слідкував за цим журналом від його початку дотепер, мусів признати його унікальність і цю виїмкову умілість витягнути на світло денне усі хиби та і смішності нашого життя, і показати їх у кривому дзеркалі так, що можна було здорово посміятися. А таких журналів сатиричного порядку тепер дуже мало. Чи аби світ перестав мати почуття гумору, чи життя стало надто тривожне і вимагаюче, щоб глядіти на нього „кривим оком", чи тут інші причини, які ховаються, за тим, щоб затримати єдиний гумористичний журнал.?

У нас, у бібліотеці, довгі черги річників „Лиса Микити" від того пер шого у 1951 році. Сорок річників, в яких містять ся сотні знаменитих карикатур усіх українських постатей діяспори, як теж усіх політичних провідників світу, де в кожному числі міркуван ня Гриця Зозулі, донедав на також вірші Бабая — Богдана Нижанківського, гуморески Ікера, вірші Зої Когут. У змісті цих річників захована немов ціла неприкрашена історія української діяспори, усі культурні її події, партійні непорозуміння, успіхи і невдачі. А над усім тим панує яскрава ненависть до совєтського панування на Україні, яскрава картина нашої батьківщини та її недолі.

Здається нам, що майбутні дослідники історії української діяспори після Другої світової війни будуть сягати за річниками „Лиса Микити" так як за джерелами та підручниками і може не раз найдуть на сторінках цього унікального журналу більше правди, як у споминах співучасників тих подій, чи у насвітленні декого із наших науковців.

Перекидаємо із сантиментом перший річник „Лиса Микити" із 1951 року і ще раз захоплюємося так влучними карикатурами Сталіна, Айзенгавера, Черчіла, а там наших тодішніх „політиків", які в тих роках вели провідну ролю у нашому розквітаючому в ЗСА та Канаді житті. На жаль, більшости і одних і других вже немає у живих і треба подивляти неоцінений талант ЕКА, що вмів завжди протягом цих сорока років найти характеристичну рису у все нових постатях і обличчях відомих осіб та їх так змалювати на сторінках свого журналу. І тому треба признати, що це був журнал мистця, гумориста і карикатуриста Едварда Козака, який вмів при допомозі вірних друзів зробити його таким виїмковим у нашій журналістиці.

І саме в тому находимо відповідь на поставлене питання чому якраз тепер вже не буде приходити до нас кожного місяця „Лис Микита" і чому мусимо з ним розпрощатися. Нам здаєть ся, що ЕКО відвідинами Батьківщини, відвідинами Львова, — особливо емоційним його пережиттям, — замкнув коло своєї журналістичної діяльности як гуморист. Він думками і серцем повернувся там, де колись появлявся „Зиз", „Комар", ті попередники „Лиса Микити", а з тим носталгія перемогла актуальний гумор.

Але ми всі, вірні читачі того журналу, дуже відчуваємо його брак. Бо у сьогоднішніх, вагомих на поважні події, днях, так хотілося б принаймні часом засміятися сердечно із чиєїсь карикатури, із сатиричного вірша чи із балачки безсмертного Гриця Зозулі.

О-КА

ГОЛЛЯНДСЬКА ГАЗЕТА „Гед Парооль" повідомила, що уряд Голляндії має намір заборонити і практично зліквідувати закордонну розвідчу службу, яка інтенсивно працювала на території Голляндії і поза її кордонами в 1950-60-их роках. Міністерство оборони Голляндії також повідомило про значну редукцію зброї і війська. Державна служба безпеки буде підпорядкована міністерству внутріш ніх справ.

Доцент Г.В.

ЧОРНОБИЛЮ, ПЕЧАЛЬ МОЯ Й ТРИВОГО...

Колись я читала в одній хорошій книжці такі слова: „Все що дає нам Творець — прекрасне, та дари Бога плюндрують люди..." Воістину, що так... "

У XX столітті ми дожили до того що людство наблизило себе до загибелі, бож стоїмо над урвищем екологічної катастрофи не тільки на Україні, а і в цілому світі... 26-го квітня виповнюється п'ять років від того часу, як сталася страшна за своїми наслідками трагедія — потужний смертоносний вибух атомної електростанції у Чорнобилі.

Про цей міжконтинентальний злочин багато вже писали і ще напишуть, а я тільки хочу поділитися у своєму дописі спогадами і враженнями, від того, що сталося. Керівники атомної чорнобильської станції, Київський обком КПУ, уряд Щербицького та керівництво атомною енерґетикою у Москві були завчасно повідомлені про можливість катастрофи на Чорнобильській АЕС. Адже українська журналістка за місяць до вибуху опублікувала в газеті „Літературна Україна" статтю п.з. „Це не приватна справа", в якій докладно описала небезпечну ситуацію, що сталася на атомній електростанції і застерегла про можливість жахливої біди. Але на цю статтю відповідні органи влади не зареаґували завчасно, а може і не хотіли реаґувати. А після того, як сталося лихо, ці ж органи влади дали розпорядження вилучити номер „Літературної України", де була вищезгадана стаття, щоб її бува хто не прочитав після вибуху реактора.

У минулому році я також читала в естонській газеті, що виходить російською мовою, статтю досвідченого совєтського атомщика, який висвітлив причину Чорнобильської катастрофи. На жаль, я вже не пригадую прізвищ ані журналістки, що написала статтю в „Літературну Україну", ані автора статті в естонській газеті. Але статті ці з документальною точністю і об'єктивністю висвітлили чому і по чиїй вині жахлива катастрофа могла статися і сталася....

Совєтський атомщик, який за його словами 20 років прожив по „медвежих закутках", в „глухоманях" Союзу перебуваючи там на керівних посадах зв'язаних з атомними проблемами був викликаний в один з науково-дослідних інститутів, що зробив плян Чорнобильської АЕС. Так от, коли йому запропонували підписати цей проєкт, він відмовився. А відмовився тому, що саме проєкт АЕС був недосконалим, а ті, що його складали, не розбиралися з точки зору професіоналізму в атомній енерґетиці, щоб заручитися підписом автора статті, керівництво інституту і автори цього смертоносного проєкту обіцяли йому високу посаду у Москві, і комфортабельну квартиру, але він навідріз відмовився підписати його. Проте, плян побудови завідомо аварійної станції було втілено в життя.

Чим же можна пояснити таке злочинне відношення керівних органів влади Союзу та совєтських атомних горе-специялістів до народу і землі України? Адже навіть тоді, коли вибух вже починав назрівати, і про це вищезгадана журналістка завчасно задзвонила на сполох на сторінках „Літературної України" владоможці уряду Щербицького та атомні „вожді" не зареаґували на тривожні застереження... Дочка Й. Сталіна, яка була добре обізнана хто захопив владу російської імперії, писала у своїх спогадах, що народ повинен збагнути, що не треба собі створювати ідолів, ані молитися на них, а давно необхідно замінити всю порочну систему існуючої влади в СССР. Ця влада привела країну до екологічної катастрофи, не говорячи вже, про терор, духовне і фізичне закабалення, організовані голодомори, й інші злочини.

Головорізи Кремля — Кобо Джуґашвілі, Лазар Каґанович, Вячеслав Молотов та їх помічники знищили мільйони людей в таборах смерти, а кого залишили на волі, страхом заморозили так, що люди боялися виступати проти кривавого гніту, навіть почали боятися своєї тіні. Український народ найбільше постраждав від тиранії генсека Сталіна та його „соратников", а брежнєвщина передала в спадщину „болото застою", яке таке глибоке та цупке, що в ньому потопає і перебудова М. Ґорбачова.

(Закінчення на стор. 3)

Любомир Луцюк

„УКРАЇНСЬКІ АМЕРИКАНЦІ: КОРІННЯ І СТРЕМЛІННЯ 1884-1954"

Myron B. Kuropas, "The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations 1884-1954", Toronto, University of Toronto Press, 1991, XXVII, illustrations, 534 pp., $50.00.

Ця книжка не лише добра, вона також подає дійсний перебіг подій та переживань українських американців від 1884 до 1954 року, вона є аналізою їхнього життя, яка каже читачам застановитися чи українська спільнота навчиться колись із похибок минулого. Розуміється не всі будуть вдоволені цією аналізою. Бо у книжці описані події — як ось наприклад, прикре донощитцтво Омеляна Рев'юка на ОДВУ до Комісії слідження протиамериканських дій або протиукраїнська активність деяких американських русинів, яке деякі із читачів книжки хотіли б забути, або про це не читати. Треба признати, однак, що проф. Мирон Куропась точно і об'єктивно не побоявся представити такі темні сторінки історії українських американців, які причинилися до викристалізування їхньої ідентичности. Бо від початку іміґрації до ЗСА були різні погляди та різні розуміння поняття українця, русина чи навіть росіянина, зокрема тому, що першими еміґрантами на переломі століття були робітники. Пізніше різні ідеології та чужі держави старалися вплинути на українсько-американську спільноту, залишаючи роз'єднання, яке існує досьогодні.

Книжка проф. Куропася вміщує у собі не лише хроніку тих релігійних і політичних поділів, але також дає повну картину життя українців в ЗСА і підкреслює важливість малої групи, тепер забутої, патріотичних українських священиків, які мали найбільший вплив на українство перших іміґрантів. Автор також підкреслює важке життя „жінок-невільниць" в убогих дільницях американських міст, акцію виелімінування слов'ян, розповідає про ірляндців римо-католиків, які хотіли підпорядкувати собі Греко-Католицьку Церкву і подає історію і успіхи всіх важливих політичних, громадських та релігійних товариств включно до, колись дуже славної, монархістичної організації Січ і організацій, які були під впливами совєтськими.

Ця інтересна книжка має багатий документальний матеріял про провідників українського життя в ЗСА, про організації жіночі, молодечі та релігійні, про події в Україні і про байдужу, а часто ворожу настанову до стремлінь українського народу до незалежности під час та після Другої світової війни.

Для мене найцікавіший цей відділ книжки, що описує розвій національної свідомости українських американців і цілу широку протиукраїнську аґітацію після Другої світової війни що її ініціювала жидівська група Б'най Б'рит, популярний фронт сталіністів і український комуністичний тижневик „Українські вісті", як також організація українських робітників. Їхня аґітація та кидання підозріння пронацистських симпатій серед українців викликали дослідження ФБІ і обсервацію дії численних українських організацій. Зараз, після війни, це відбилося на житті і долі т. зв. переміщених осіб українців, яким закидувано воєнні злочини і співпрацю із нацистами. Ба щобільше, у 1970 роках ця протиукраїнська хвиля відновилася завдяки тим самим організаціям, що вперше і їхні закиди так вплинули на наївних американців, що вони дозволили на широку дію Бюра спеціяльних дослідів, яке серед української громади вишукує мнимих „нацистів". Коли ми навчимося з минулого? Саме така книжка, як проф. М. Куропася, яка точно подає закиди і брак льояльности вище перелічених організацій в минулому може допоможе виявити всі ці злочини колись і тепер. Дозвольмо собі подумати відважно і побажати, щоб книжка М. Куропася зробила якийсь вплив на настанову американців до українців, так як це сталося у випадку японців і так як у канадських українців, які стараються тепер дістати сатисфакцію за кривду, що їм сталася в Канаді під час Першої світової війни.

Книжка М. Куропася, однак, не є без хиб. Хоча я не знавець історії українських американців, добре знаю про зусилля українських канадців допомогти своїм братам приїхати до Канади після Другої світової війни. Тут першу ролю відограли українці, що служили в канадському війську на чолі із Богданом Панчуком. Це вони ще довго перед 1944 роком заснували в Лондоні Організацію українсько-канадських військовиків, а осінню 1945 року Центральне Українське Бюро Допомоги (а не літом, як подає Куропась). Спершу це була канадська організація, яка, однак, діставала допомогу фінансову від українських американців. Але після кілька років Роман Смук, д-р Володимир Галан та інші включилися у цю допомогову акцію, але таки розпочали її канадські українці, що замовчується в історії ЗУАДК, яку подав Остап Тарнавський і тому в цій формі інтерпретує це також М. Куропась. Тому може ця частина книжки найслабша, ще коли історія після Другої світової війни, подана лише на кількох сторінках в порівнянні із історією давніших періодів. Без сумніву інші будуть також підкреслювати цей брак, але того можна було сподіватися в так монументальній студії українських піонерів. Але не зважаючи на ці браки, книжка М. Куропася залишиться важливою інформативною працею про українських американців. Напевно, однак, це книжка, що її з приємністю та цікавістю перечитає не лише дослідник, але кожний пересічний громадянин, не зважаючи на її об'ємистість. Дуже шкода, що Куропась закінчив її на 1954 році, залишаючи ненаписаною історію українців після Другої світової війни. Але, як автор зазначує в закінченні, він плянує в майбутньому ще один том, яким покриє дальші роки досьогодні, — і ми на це чекаємо.

Вкінці мені здається, що ця книжка повинна бути в кожному українському домі і у кожного американця, який уважає себе з походження українцем, а навіть русином. І це не є тільки пуста фраза. Бо тоді, коли наша батьківщина є в такій непевній ситуації, дуже важливо, щоб українці в діяспорі, а передусім українці в ЗСА пізнали свою історію і своє походження, зокрема, коли це може бути допомога

(Закінчення на стор. 3)

Любомир Луцюк — асистент-професор у відділі політики та економії у військовому коледжі **Канади** і **асистент професор у відділі географії у Квінс університеті.**

ПРО ПОДІЇ В ПЕРЕМИШЛІ

Генеральний вікарій о. митрат Іван Мартиняк був хіротонізований 16 вересня 1989 р. в Ченстохові на єпископа помічника примаса, кардинала Юзефа Глемпа, який був також Апостольським делегатом для східних обрядів у Польщі. Буллею з 16-го січня ц. р. Папа Іван Павло II відновив найстаршу українську епархію в Перемишлі і на 47-го з черги епарха номінував владику Івана Мартиняка з повною юрисдикцією ординарія над всіми греко-католиками в Польщі. Про обсаду вакантного престола в Перемишлі від 1946 року старалася наша ієрархія під проводом первоієрарха Йосифа після його звільнення з Сибіру і виїзду до Риму в 1963 році.

З відновленням Перемиської епархії тісно пов'язані заходи про повернення її катедрального храму св. Івана і епархіяльних будинків, у тому числі духовної семінарії й іншого майна. На жаль, ці справедливі вимоги стрінулися з категоричним спротивом польського місцевого населення. Після насильного вивезення влітї 1946 р. обох перемиських владик, Йосафата Коциловського і Григорія Лакоту до УССР і ліквідації греко-католицької церкви в Польщі, епархіяльне майно і церкву Отців Василіян на Засянні забрала комуністична влада на музейні потреби, а катедру св. Івана „повернула" Чинові Кармелітів, до яких та будова належала до 1784 року і служила костьолом під візванням св. Тереси. Цісар Австрії Йосиф II скасував Чин Кармелітів і їх костьол призначив на катедру унітів, причому заборонив унітам продовжувати будову їхньої катедри, а зібрані гроші і матеріяли на будову забрав від них.

На вістку про рішення ієрархією римо-католицького костьола в Польщі віддати той костьол Кармелітів правному власникові — греко-католицькій епархії, поляки в Перемишлі створили „Суспільний комітет оборони польського костьола отців Кармелітів" і повели неперебірчиву акцію протестів не тільки у своєму місті, але в цілій державі і у Ватикані, звернену не так може для безвиглядної „оборони" костьола перед своєю ієрархією і Папою, як проти українців. Появилися летючки і афіші з ненависницьким і вульгарним змістом, напис на Народному Домі „Українці ґов говм", на будинках рисунки з тризубом, перекреслені червоною фарбою, рисунок шибениці з словом „Україна", погрози, пікетування, голодівка, статті в пресі різних міст, петиції до Папи. Один з плякатів перед резиденцією примаса Глемпа у Варшаві проголошував усім: „Не віддамо польського костьола Отців Кармелітів на Візантійсько-Українську Церкву".

В таких обставинах церковна влада не важилася відбувати інсталяцію епарха у раніш запляновинй день 9-го березня, а відсунула її на суботу, 13-го квітня, в повній надії, що до того часу Чин Кармелітів рішиться послухати ухвали церковної влади, тим більше, що вона згодилася на несподівані нами уступки і некорисне вирішення, бо Чин мав би відступити нашій Епархії свій костьол лиш до вживання, до часу вибудування нової катедри для нас, не пізніше, як на п'ять років.

Однак згаданий комітет не визнав такого вирішення, і щоб не допустити в костьолі інсталяції греко-католицького епарха, від 9-го квітня фізично окупував костьол св. Тереси, замкнувши в ньому войовничих мужчин „на закриті духовні роздумування" („зариґловали" двері від середини — так пише „Жиці Варшави" 15-го квітня). Крім того той комітет зажадав уневажнення ухвали церковної влади і вимагав відбути інсталяцію в іншому костьолі. Ніхто не бажав вжити силу проти такої групи фанатиків, і тому достосувалися до тої останньої вимоги та інсталяцію або інгрес (за тамошнім словником) епарха Івана Мартиняка відбули в римо-католицькій катедрі св. Івана у визначену суботу 13-го квітня. Канонічна інсталяція владики Івана на епарха відновленої епархії в Перемишлі відбулася офіційно і обрядові церемонії пройшли врочисто, однак атмосфера не була радісна, а захмарена отрутою з середньовіччя... Належить відмітити, що в цьому випадку польська ієрархія боліє з нами і не залишить того без полагодження. Справедливих вирішень для нашої скривдженої і окраденої церкви в Польщі очікують всі українці у світі.

Учасниками і свідками канонічного відновлення греко-католицької епархії в Перемишлі були від римо-католицького костьола Апостольський нунцій архиєп. Юзеф Ковальчик, примас кардинал Юзеф Глемп, митрополит Кракова кардинал Францішек Махарскі, епарх Перемиської дієцезії Ігнатій Токарчук, єп. пом. Маркіян Трофим'як зі Львова, коло двадцять єпископів, духовенство і богослови, а від українців — митрополит Максим Германюк, ЧНІ з Вінніпеґу, єпископ Василь Лостен зі Стемфорду, владики-помічники Филимон Курчаба і Юліян Вороновський зі Львова, ректор Папської семінарії св. Йосафата в Римі о. Софрон Мудрий, ЧСВВ, о. Северіян Якимишин, ЧСВВ, консультор свого Чину в Римі, о. шамб. Михайло Ревтюк, парох катедри св. Йосафата в Пармі, о. ігумен Василь Медвіт, ЧСВВ, з Варшави (всі вищеназвані співслужили Архиєрейську Літургію), священики, монахині, богослови з Люблина і миряни з багатьох парафій. Із світських гостей були консули ЗСА і Австрії з Кракова, представники місцевої влади і зі Львова та миряни з України, які приїхали з прапорами.

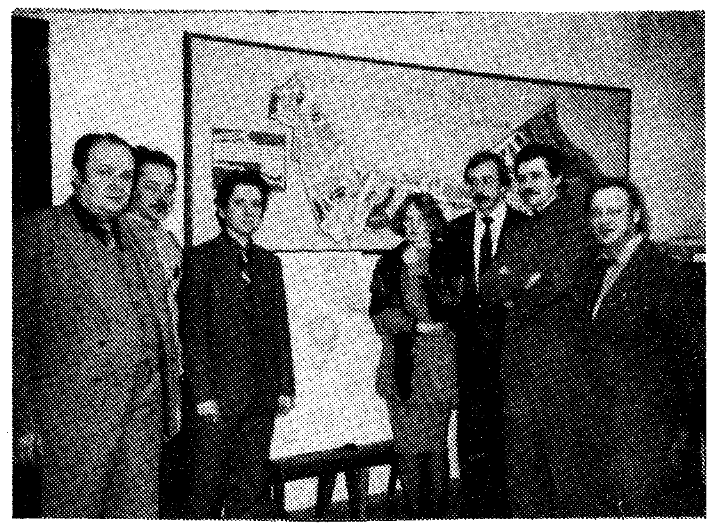
Духовенство з мирянами зібралися в Ґарнізоновому костьолі і процесійно дійшли до резиденції єпископа Токарчука, з якої вийшли всі ієрархи і ті священики, що співслужили в Літургії. При вході до римо-католицької катедри св. Івана Хрестителя владику Івана Мартиняка, який мав митру і мантію, вживану епархом-ісповідником Йосафатом Коциловським, привітав митрополит Максим, і впровадив перед святилище, до нового епарха одягнули в єпископські ризи і вручили жезл, символ духовної влади в епархії. Він же був головним целебрантом Літургії, до якої співав хор (церковнослов'янською мовою). Папську буллю читали: Єпископи Альойзій Уршулік, заступник секретаря єпископату Польщі, і митр. Максим, а проповідували кардинал Глемп і нунцій Ковальчик, а в кінці, двома мовами, новий епарх.

Після тригодинної церемонії в катедрі кількатисячна маса мирян відпроваджала процесійно ієрархів назад до резиденції Єпископа Токарчука. Газети „Жиче Варшави" і „Газета виборча" з 15-го квітня писали, що в часі тої процесії деякі українці вигукували до польських єпископів: „Комуністи", „Зрадники", „Ганьба", „Ви вини, забрали нам і не віддаєте". Частина процесії відійшла на Площу Сьверчевського, під Годинникову вежу, де є залишки першої катедри унітів, збуреної в кінці XVIII віку, і там молилися. Мабуть, на тому місці плянують тепер будувати катедру. Потім той гурт дійшов до нашої давньої катедри св. Івана, але двері були закриті від середини. При тім костьолі живе тепер сім монахів Кармелітського чину. Польська газета звернула увагу на відсутність Кармелітів на нашій церемонії, хоч були запрошені. Також читали ми там, що у владичому хресті Епарха Івана є реліквія з блаженного Рафаїла Калиновського, який був монахом Кармелітом. Та преса подала ще іншу деталь, а саме, що Епарх Іван у своєму слові в катедрі цитував слова єпископа Юзефа Пельчара, ординарія польської дієцезії в Перемишлі, якого Папа Іван Павло II беатифікує на блаженного, в Ряшеві 2-го червня. Того ж дня пополудні Папа приїде до Перемишля на офіційну зустріч з українцями-католиками і з Первоієрархом Мирославом Іваном Любачівським відправить в катедрі Молебень до Матері Божої.

Пополудні, 13-го квітня, Епарх Іван угощав ієрархів і представників (майже триста осіб) обідом у будинку польської духовної семінарії. Гостей обслуговували богослови. Були промови з вітаннями і подяками.

Степан Кікта

Будинок Гетьмана І. Мазепи в Києві відновлюється

Група осіб, які працюють над реставрацією будинку гетьмана І. Мазепи.

Київ (МК). — У вівторок, 19-го березня, відбулась у приміщеннях Районової Ради Подолу зустріч і конференція у справі відбудови, реконструкції будинку гетьмана Івана Мазепи, в якому знайде приміщення Музей Державности. В конференції взяли участь О. Афонін, секретар району, С. Кролевець директор Головного Управління Культури — Історико-Архітектурного Заповідника „Стародавній Київ", Г. Щербич, директор проєкту, Т. Гирич, архівар, архітектори й гість із ЗСА М. Коць.

Праця над реконструкцією будинку розпочалася. Зараз відновлюються довколишні ґрунти, скріплюються фундаменти самого будинку. Обговорено детальніше зобов'язання будівельної кооперативи „Межигір'я" й включення в комплекс будинків при вул. Героїв Трипілля ч.16, 16А, 16Б, в якій центральною спорудою є будинок гетьмана Івана Мазепи. Передбачувані кошти реконструкції поверх чверть мільйона карбованців вже сьогодні подвоїлись з уваги на інфляцію карбованця. Проєкт включає обміри, історичні дані, архітектурні дослідження, архітектурно-побудовну частину, ескізний проєкт реставрації, документацію праці, вертикальне плянування, озеленення й довкілля.

Особним письмом голова Заповідника „Стародавній Київ" С. Кролевець просить нас у діяспорі включитися в допомогу для розбудови фонду і влаштування Музею Державности, а також „відшукати документи, які мають відношення до гетьмана Івана Мазепи, подій цього часу. Можливо, — пише С. Кролевець, — щось віднайдеться і по Києво-Могилянській Академії, питання про відродження якої вже гостро постало на часі".

За перший квартал 1991 року вплинули такі пожертви: Р. Е. Винник — 50 дол., Аркадія і д-р Володимир Петришин — 210, д-р Ірена Васинчук — 50, Ольга Татарко — 20, д-р Євген Новосад — 25, Ю. Лютий-Лютенко — 50, Олександер Ценко — 50, Микола — 50, д-р Ярослав і Ярослава Панчуки — 100, Володимир Грицин — 20, д-р Степан і Люся Самбірські — 25, д-р П. Т. Демус — 100, Л. Огаренко — 50. Разом з відсотками зібрано 4,786.03. Пожертви просимо слати до: Self-Reliance FCU, Fond Mazepy, Acct. 5891, 558 Summit Ave., Jersey City, N. J. 07306.

Чорнобилю...

(Закінчення зі стор. 2)

Горбачовська" катастрофа — це продукт хитросплетіння зловісної і небезпечної для всього людства системи, яка існує за рахунок визиску народів СССР і тримається на багнетах настільників, що очолили владу. Чорнобильська трагедія — це трагедія народів, вона торкається людей всього світу і є грізною пересторогою, що може статися в результаті того, коли епохальні наукові відкриття, зокрема розчеплення атому, попадають в руки злочинного уряду та кар'єристів — лжевчених від науки.

У минулому році ми з сестрою вивчали в Києві карту забрудненості України, (Моя сестра пережила катастрофу в Чорнобилі) умовні знаки на ній вказують на те, що майже вся її територія, за винятком маленьких острівців затруєна, не радіаційно, так ядохемікатами. Згадаймо для прикладу хемічний комбінат в місті Калуші, Івано-Франківської області, цементний завод в місті Миколаєві, Львівської області, Запоріжжя, Кривий Ріг, і безліч інших міст, що задихаються від отрути. Згадаймо про здоров'я людей в цих містах, про переповнені хворими дитячі лікарні.... Вчені світу застерігають, що коли людина і далі буде так по-варварському забруднювати довкілля, життя на землі незабаром стане неможливим і без війни....

Як писав визначний американський вчений Ерік Екгольм у своїй книжці „Здоров'я людина і оточуючий її світ" людина не знає за половину своїх винаходів нічого так само як і про їх побічні неґативні впливи на своє життя. Винахід авто мобіля призвів до забруднення повітря всього світу, телевізор приніс зі собою гіподенамію, лютого ворога нашого здоров'я, а розчеплення атому спопелило Гірошіму і Нагасакі та уможливило катастрофу Чорнобиля. Чи потрібно більше прикладів, щоб збагнути всьому людству, що живемо на пороховій бочці, і загибель його буде неминучою, якщо ми спізнимося попередити її.

Тож, в ім'я жертв Чорнобиля, бо в ім'я здоров'я майбутніх поколінь станемо всі на чатах нашої рідної землі та звільнимо її від носіїв смерти. Гадаю, що величезна за своїми розмірами шкода, заподіяна Україні та Білорусії, повинна бути відшкодована урядом, який призвів до цього. Дійсні виновниці всенародного лиха ходять на волі і тепер, та ще й намагаються втримати владу в своїх руках.

Будьмо пильні! Ніхто не забутий, ніщо не забуто!

„Українські..."

(Закінчення зі стор. 2)

Україні. Парафразуючи одну передову зі щоденника „Свобода" наперелсмі сторіч, у якій закидували українцям пиянство і як протидію закликали їх: „читати, читати, читати", то я скажу, що книжка Куропася вимагає цього самого. Ніякий український американець не має оправдання, що не знає своєї минувшини, бо її він найде в історії М. Куропася. Коли пишу ці рядки насувається мені дивна іронія. Хоча канадські українці гордяться своїми науковими центрами та інститутами українських студій, досі ніхто не написав такого перегляду історії канадських українців, як це зробив тепер для американських українців проф. М. Куропась. І дуже шкода, бож саме цього року відзначуємо 100-річчя українського поселення в Канаді. Можемо хіба бути вдоволені, що саме ця книжка появилася у видавництві університету Торонто, який тепер веде перед у виданнях англійською мовою про Україну та українську еміґрацію. Це уможливила мала групка активних канадських українців, які зрозуміли потребу підтримувати морально і фінансово не лише українські студії, але також книжки, що їх пишуть англійською мовою про Україну і діяспору. Якщо ми уважаємо, що треба більше таких книжок, ми мусимо зрозуміти, що такі твори як „Українські американці" М. Куропася мусять найти читачів, що будуть її купувати і підтримувати видавців. Якщо ми хочемо підтримки і знання про нас чужинців, ми мусимо їх і себе навчати про Україну та українців. Отож, ми повинні усі купувати цю книжку М. Куропася і купувати її до усіх бібліотек, щоб американці читали її і вчилися більше про Україну, про вклад українців в Америку і також про їхню важку долю тут. Велика книжка „Українські американці" у великій мірі є книжкою про Америку і це, здається, найважливіше для цієї дуже змістовної і потрібної появи.

КОРЕСПОНДЕНТ СОВЄТСЬКОГО пресового аґентства ТАСС Шаріш Асуєв повідомив, що у висліді зудару між інгушами і казахами загинуло п'ять осіб, в тому числі один міліціонер. Згідно з інформаціями міністерства внутрішніх справ в Чечено-Інгушетії, причиною до зудару була сварка між казахами і інгушами, у висліді чого інгуші сильно побили казаха. Його друзі прийняли цей акт, як зорганізований напад на казахів і в свою чергу збили до крови трьох інгушів. Два з них були доставлені до шпиталю в поважному стані поранення. Під шпиталем зібралась більша товпа одних і других і домагалися помсти. Міліціонери не могли дати собі ради. Інгуші влаштували демонстрацію, вибивали вікна в магазинах та підпалили автомобілі. З будинків пролунали постріли. Всіх потерпілих нараховують 19 осіб. Міліція повідомила міністерство внутрішніх справ і до станиці прибули підрозділи „чорноберетників", але ситуація все ще залишається напруженою.

Радіо-міст...

(Закінчення зі стор. 1)

ник голови Депутатської комісії з питань розслідування причин чорнобильської катастрофи, Андрій Демиденко, член Секретаріяту Української Екологічної Асоціяції „Зелений Світ" та Ігор Турянський, представник міністерства закордонних справ України.

Учасниками радіо-мосту з Америки були: Надія Матківська, виконавчий директор Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля, д-р Зенон Матківський, заступник голови Всеамериканської міжнародної медичної ради з питаньЧорнобиля, Божена Ольшанівська, голова організації Американці в Обороні Людських Прав в Україні, Іван Олексин, голова Українського Братського Союзу, Тарас Гунчак, головний редактор місячника „Сучасність", Володимир Сохан, головний секретар Українського Народного Союзу, Богдан Тодорів, фінансовий секретар Союзу Українців Католиків „Провидіння", Степан Гавриш, директор канцелярії Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету, та д-р Богдан Боднарук — вчений — еколог. Ведучі радіо-мосту: Олесь Бедзик у Києві та Юрій Кравців у Вашінґтоні. Головою українського відділу „Голос Америки" є ред. Володимир Біляїв.

У цій двогодинній програмі радіо-мосту згадані учасники обговорювали наслідки трагедії Чорнобиля та різні можливості якнайшвидшої та найбільше ефектовної допомоги жертвам Чорнобиля, а зокрема дітям, як також про спеціяльні лікарні для цих дітей. Згадувано також спробу суду над виновниками цього злочину — атомової катастрофи і стверджено однозгідно, що можна запобігти таким і подібним катастрофам тільки тоді, коли Україна стане незалежною державою і сама буде вирішувати всі справи.

В понеділок та відторок, 29-го і 30-го квітня, Радіо Київ у своїх передачах для українців за кордоном повторило повністю програму цього радіо-мосту.

В Україні...

(Закінчення зі стор. 1)

мітинґ, організований Громадянським Форумом Криму, ухвалив резолюцію з вимогами виборів у ВР Криму на багатопартійній основі та звільнення С. Хмари. Резолюція містить також вимогу про тимчасову передачу контролю за землекористуванням у Криму ВРаді УССР до повернення на батьківщину кримських татар. Після мітинґу на площі Леніна Комітет Захисту Прав Громадян провів пікетування, учасники якого протестували проти „продажних урядів Союзу та Криму".

У Хмельницькому 1-го травня Рух вийшов на першотравневу демонстрацію під гаслами „1-ше Травня — день антикомуністичної солідарности", „Наш порятунок — незалежна Україна, вставайте, кайдани порвіте!". Після демонстрації маніфестанти поклали квіти на місці, де буде споруджено пам'ятник Шевченкові. У рядах офіційної демонстрації цього року взяли участь у чотири рази менше людей, ніж торік, не зважаючи на обіцянку властей на місцях надати додаткові товари за участь у офіційній демонстрації. У багатьох районах области демонстрацій не було, обмежилися святковими концертами.

В Ужгороді 1-го травня помимо заборони першого секретаря обкому КПУ Михайла Волощука на проведення першотравневої маївки, вона відбулася під гаслом „За політичні і соціяльні права трудящих" з участю близько 2,000 демонстрантів. Відкрив її голова Міської Ради Ландовський. Мітинґ, ініціяторами якого були Рух та УРП, завершив демонстрацію. Під час мітинґу виступили народний депутат Міської Ради Василь Шарегій, голова Ужгородського осередку УРП, голова міського товариства „Просвіта" та інші з підтримкою вимог страйкарів.

Подібні демонстрації пройшли по всіх обласних містах України.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ минулого понеділка, 29-го квітня, підписав документ, що уможливлює потерпілим від гураґену у Кензас отримати державну допомогу та маловідсоткові позички для відбудови. Згідно з найновішими зіставленнями, людські жертви підійшли до 22, з того троє осіб у стейті Оклагома.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ЗСА стримав видачу в'їздової візи Абольгассанові Бані-Садрові, колишньому президентові Ірану, який мав намір цього тижня приїхати до ЗСА, щоби популяризувати свою книжку „Моя черга говорити: Іран, революція та таємні договори зі ЗСА", що її надрукувало видавництво Брассей з осідком у стейті Вірджінія. А. Бані-Садр мав запляновані виступи у телевізії та інтерв'ю з приводу появи його книжки, що в ній також він натякає на таємні домовлення працівників виборчої кампанії Реґена з офіційними чинниками Ірану, щоби закладників американської амбасади не звільняти перед виборами 1980 року. Речник Державного департаменту заявив, що віза А. Бані-Садра є в розгляді, та що прохання про візу в'їзду будь-кого пов'язаного з урядом Ірану в тому часі, коли Іран тримав американських закладників, мусить перевірятися уважно.

КОЛИШНІЙ ГОЛОВА Ради Міністрів СССР Ніколай Рижков, поздоровивши після легкої серцевої атаки, має намір висунути свою кандидатуру на виборах на президента Російської федерації, які, як відомо, мали б відбутися 12-го червня цього року. В інтерв'ю, яке він дав кореспондентові „Комсомольської Правди" Н. Рижков заявляє, що його підтримуватимуть кілька підприємств, а також група делеґатів, які недавно брали участь у пленумі ЦК КПСС. З цього виглядає, що Н. Рижков буде альтернативним кандидатом Комуністичної партії і буде пробувати своїх сил проти потенційного теперішнього президента РСФСР Боріса Єльцина. Поінформовані особи кажуть, що ані Рижков, ані жодний інший кандидат не здобуде потрібної підтримки поки Б. Єльцин залишається кандидатом. Його (Єльцина) популярність серед народу в Російській федерації така безспірна, що в цьому випадку навіть Комуністична партія і її фальшівники нічого не допоможуть.

Відбулися...

(Закінчення зі стор. 1)

Ігор Бардин, Ліда Гуцуляк, Борис Бжесневський. ЗСА заступали Богдан Бурачинський, Роберт МекКоннелл, Василь Маркусь, Володимир Баранецький і Уляна Мазуркевич. Гостями-обсерваторами були Анатоль Лисий, Любомир Татух, Богдан Футей, Осип Зінкевич і Надія Комарницька-МекКоннелл. Засіданням проводив Б. Бурачинський за наперед узгідненою програмою.

Обговорено низку точок, що торкаються інформацій, допомогової дії і засобів діяспори, пріоритету потреб та труднощів Руху. Делеґати з України обстоювали централізацію допомоги і розподіл її через Секретаріят Руху або в координації з ним. Представники НРУ зобов'язались до 30-ти днів переслати до ЗСА і Канади спільну листу теперішніх пріоритетів у потребах і важливіших зацікавлень на майбутнє. Реалізація цієї листи вимагатиме тісної співпраці і координації між канадським і американським комітетами. Така співпраця уже почалася і є повні зрозумілою, бо їх лучить спільна мета підтримки процесу демократизації і унезалежнення України.

Особливо детально обговорили учасники зустрічі справи пересилки інформаційної техніки, закуп паперу для газет і вишкіл фахівців для України. Делеґати Руху обстоювали влаштування пресового центру в Києві для чужинецької преси та пожвавлення кампанії діяспори для кращого пізнання західніми урядами стремлінь населення України до повної державної незалежности. З'ясовано потребу створення дипломатичного фонду для отворення чи підтримки представництв України за кордоном. Виявилось зацікавлення вивченням англійської мови депутатами Народної Ради і професіоналістами.

Допомога потерпілим від чорнобильської катастрофи та отримання міжнародної допомоги (від ЗСА, Японії, Німеччини і інших) для очищення її околиць та забезпечення самого реактора потребує дальшої уваги і праці діяспори. Останніми точками обговорення були стимулювання творення спільних підприємств в Україні з жителями ЗСА і Канади та вишкільна діяльність з участю фахівців діяспори в ділянках науки, менаджменту та фармерства.

Спільна зустріч тривала п'ять годин. Опісля відбулося друге засідання Екзекутиви ККДУ з приявністю М. Гориня і Е. Гуцуляка. Присутні обговорили реалізацію різних постанов попередньої стрічі та адміністративні справи і плянування праці ККДУ. Почалось приготування першого засідання Ради Директорів. Воно пляноване в околиці Ню Йорку, однак його дата ще остаточно не вирішена, бо для випрацювання пляну праці ККДУ необхідною є листа пріоритетів від НРУ, на яку може прийдеться зачекати один або два тижні. Засідання РД передбачене на кінець травня або початок червня.

Софія...

(Закінчення зі стор. 1)

показується, Софія написала театральну композицію.

І тут довідуємося про ще один талант Софії. Сценарій до „Метеликів" це не є її одинока театральна праця. Ось саме в різдвяний час цього року, розповідає вонна, у Львові ішла її дитяча оперета п.н. „Чарівна шабля" цілих 60 днів.

Але вона не лише займається театральним мистецтвом, її найбільшим тепер успіхом є сценарій до фестивалів. Зі здивуванням приймаємо факт, що вона була автором славного музичного фестивалю „Червона рута" на Буковині, відлуння якого до сьогодні мандрує по Україні і по діяспорі. Софія підготовила також кінцевий сценарій до фестивалю поезії „Золотий гомін", що відбувся у Києві у вересні 1990 року, а тепер каже, що повною парою підготовляє другий фестиваль „Червоної рути" в Запоріжжі, що відбудеться у серпні. Тому вона вже скоро вибирається в дорогу із ЗСА до Києва, де буде горячково працювати над підготовою всього, що вимагатиме цей фестиваль. І так довідуємося від С. Майданської, що цей сценарій вона будує на підставі історії козаччини і хоче доказати, що козаки були освічені, що на Запоріжжі тоді розвивалася бароккова культура і що молодь повинна про це знати. Софія розповідає нам про пляни влаштування каварень на Запоріжжі, одної в стилі барокко, а другої для молоді з інших країн, пояснює, що там буде читана поезія, будуть грати українську легку музику. Все це має бути підготоване так, щоб якнайсильніше притягало нашу молодь, щоб її рятувати там, де вона найбільше зрусифікована. А притягати можна, уважає Софія, саме привернениям до історії, але в легкий спосіб, який молодь найкраще сприймає, легкою музикою, легкою культурою. Довідуємося, що ця „Червона рута" має відбутися між 10-им і 18-им серпня і тому Софія буде мати тепер повні руки роботи, хоча працює з нею як співавтор і режисер Василь Вовкун, також Сергій Проскурня і відомий нам добре скрипаль Кирило Стеценко.

Наша гостя вертається споминами ще до першої „Червоної рути", яка мала такий великий успіх, а перед усім такий великий вплив на освідомлення української молоді.

— Чи знаєте — каже вона — що там на тій першій „Червоній руті" вперше замайорів синьо-жовтий прапор? Чи знаєте, що у виведенні українських звичаїв, коли запалено ватру, кожний переможець фестивалю взяв вуглик, щоб запалити ним другу „Червону руту"?

І тут Софія розповідає про це, як вона увела в сценарій символіку, що її так близька ще із дитинства, яке перевела із бабунею біля Чернівець, хоча доля судила їй народитись на Сибірі, куди були вивезені її батьки. Але бабуня з восьмимісячним немовлятком забрала її до себе і там Софія проживала з бабунею, а відтак матір'ю аж до часу музичних студій у Львові.

Питаємося нашої повної життя гості чи стає їй часу при так різнородних зацікавленнях і на музику. Але вона пояснює нам, що гру на скрипці поєднує завжди із поезією і такі вечори вона тепер давала у своїх відвидинах ЗСА з великим успіхом, вживаючи музику написану для неї В. Губою та просить нас подякувати цим шляхом усім її організаторам. В свої музично-поетичні концерти вона вплітає також етнографічний елемент, який їй так близький, наприклад, голосіння, про що вона багато писала і скомпонувала відповіну музику.

У розмові просто не встигаємо зареєструвати усіх її минулих та майбутніх праць. Бо ще докидає нам інформації що є ще один сценарій, над яким працює рівночасно із „Червоною рутою", а він на 750-річчя Коломиї, що має виповнити три дні святкувань від 19-го серпня цього року. Вона розповідає нам, що початки Коломиї славні із копалень соли і цей момент взяла вона як провідну нитку свого сценарія. „Сіль дорожча за золото", — каже Софія і тому на відкритті священики освятять її, а кожний, що прийде на фестиваль дістане трішки соли, немов якийсь оберег. Впродовж цих трьох днів вона хоче показати учасникам цілу історію культури цього міста, що була і є центром Гуцульщини. В заключному концерті будуть виведені співанки — „коломийки", що так характеристичні для цієї частини Західньої України.

Нам важко розпрощатися із нашою гостею, яка має стільки цікавого розповісти і стільки цікавого вона робить. Але нас найбільше зближує з нею те, що у нас разом тільки добрих знайомих, а передусім стільки подібних поглядів, на тему ролі та виховання нашої молоді. Саме Софія підкреслює важливість контактів української молоді зі Заходу із східніми зрусифікованими районами України, вона знає, яку велику ролю відіграє в тому сучасна, але українська музика, пісня чи слово, та скільки позитивного можуть робити різні з'їзди і зустрічі. Ми можемо їй лише притакнути та допомагати в тому, щоб ця молода людина із такими різнородними таланами, посвятившись питанню перевиховання молоді, не забула про свої інші талани, перед усім про поезію та музику.

В ГРУЗІЇ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ рятункові роботи після землетрясення. Число жертв, які загинули коливається між 100 і 150 осіб, 500 осіб перебувають у шпиталях з легкими і тяжкими пораненнями, 80,000 осіб втратили дах над головою, тобто свої будинки, або помешкання, а понад 100 осіб взагалі пропали без вістей і за ними шукають альпіністи озброєні у спеціяльну апаратуру. Їм допомагають спеціяльно треновані для розшуків пропавших осіб собаки. Зроблені з повітря фотознімки свідчать про великі матеріяльні втрати, тобто знищення. Деякі місцевості виглядають точно так, як Багдад після бомбардування коаліційним летунством. Рада Міністрів СССР наказала видати із запасного фонду 20 літрів крови для рятування поранених, 1,560 військових великих паланок, м'ясні і молочні консерви, молоко, цукор, сіль й інші потрібні продукти. Загально думають, що відбудова частини Грузії після землетрусу коштуватиме кількасот мільйонів карбованців.

ТУРЕЧЧИНА ВІДДАЛА Совєтському Союзові військовий гелікоптер „НІ-8", яким перелетів з СССР до Туречини совєтський лейтенант Ірек Гіматов. Гелікоптер був захоплений на військовому летовищі коло Єревану і приземлився в містечку Трабзоні на чорноморському побережжі Туреччини. Уряд Туреччини не погодився віддати в руки совєтської військової міліції лейтенанта-летуна, який попросив надати йому право політичного азилю у З'єднаних Стейтах Америки. Представники американської амбасади в Анкарі покищо не знають, яке рішення в тій справі буде прийняте Державним департаментом у Вашінґтоні. До Анкари прибув совєтський літак типу „Ан-22", який забере розібраний військовий гелікоптер до СССР.

АНГЛІЙСЬКА ГАЗЕТА „Сандей Таймс", яка подає звичайно доброякісні перевірені інформації написала, що Китайська Народна Республіка, очевидно за великі капітали, допомагає Альжирові збудувати свої власні фабрики атомової зброї. Деякі подробиці цієї скандальної справи вийшли на верх після проголошення британського воєнного аташе Вілліяма Кросса „персоною нон ґрата" і викинено з Альжиру. Виглядає, що цей аташе збирав інформації в Альжирі про будову атомових фабрик і реакторів і передавав їх до британського Скотланд Ярду, тобто британської розвідки. Альжир, як відомо, не підписав договору про заборону поширення атомової зброї, а також підтримував в останній війні на Близькоу Сході Саддама Гуссейна, який також стремів до розбудови індустрії для продукції атомової зброї.

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

ІВАН МУЗА, член УНС Відд. 341-го ім. Ю. Головінського у Віндзорі, Онт. помер 17-го лютого 1991 року на 76-му році життя. Нар. 1915 року в селі Журовка, Україна. Членом УНС став 1959 року. Залишив у смутку дружину Віру, сина Миколу і дочку Ольгу. Похорон відбувся 21-го лютого 1991 року на цвинтарі Меморіял Гарденс у Віндзорі, Онт. Канада.

Вічна Йому Пам'ять!

В. Літинський, секр.

КАТЕРИНА ДЖІН САВЧИН член УНС Відд. 24-го ім. св. Григорія в Ренкін, Па. померла 2-го березня 1991 року на 46-му році життя. Нар. 7-го липня 1944 року в Ренкін, Па. Членом УНС стала 1961 року. Залишила у смутку сестер: Роз Марій Геррієрі, Емілію Філіпс, Катерину Вархол і брата Волтера Савчина. Похорон відбувся 5-го березня 1991 року на цвинтарі Мононґалтеля в Норт Браддок, Па.

Вічна Їй Пам'ять!

Стефан Н. Щур, секр.

КАРЛО ВОЛЬКЕ член УНС Відділу 217-го ім. св. Йосафата в Рочестері, Н.Й. помер 15-го березня 1991 року на 74-му році життя. Нар. 13-го червня 1916 року в Рочестері, Н.Й. Членом УНС став 1934 року. Залишив у смутку дочку Меланію Данн з мужем Стефаном, брата Петра Вольке і Ірену Вольке; четверо внуків; племінників і племінниць. Похорон відбувся 19-го березня 1991 року на Національному цвинтарі в Ріверсайд, Каліф.

Вічна Йому Пам'ять!

Стефан Приймак, секр.

ЙОСИФ ДВОРНИЦЬКИЙ, член УНС Відд. 409-го ім. св. Івана в Данмор, Па. помер 29-го березня 1991 року на 65-му році життя. Нар. 12-го березня 1926 року в Діксон Сити, Па. Членом УНС став 1944 року. Залишив у смутку синів Йосифа і Антона Дворницьких. Похорон відбувся 2-го квітня 1991 року на цвинтарі св. Марії в Джексон Ситі, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

ПАВЛО ВОЛЬФ, член УНС Відділу 409-го в Данмор, Па. помер 22-го березня 1991 року на 71-му році життя. Нар. 1-го серпня 1919 року в Олифант, Па. Членом УНС став 1948 року. Залишив у смутку сина Павла Вілліяма. Похорон відбувся 25-го березня 1991 року на місцевому цвинтарі в Жермин, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

ТЕССІ КУШНІР, член УНС Відд. 70-го Укр. Прогресивного Клюбу в Джерзі Ситі, Н. Дж. померла 18-го березня 1991 року на 86-му році життя. Нар. 22-го червня 1904 року в Корчині, Україна. Членом УНС стала 1930 року. Залишила у смутку дочку Надю Срамович, синів Беніямина і Левка. Похорон відбувся 22-го березня 1991 року на цвинтарі св. Катерини у Волл Тавншип.

Вічна Йому Пам'ять!

Микола Шеремета, секр.

СТЕЛЛА БІТНЕР, член УНС Відділу 264-го Т-ва „Український Тризуб" в Карнеґі, Па. померла 23-го березня 1991 року на 66-му році життя. Нар. 1-го березня 1925 року в Карнеґі, Па. Залишила у смутку мужа Альберта; синів — Реймонда і Тому; дочку Руту, троє внуків; сестер: Мері Джоніс, Гелен Колянковскі і Аннабеллю Мерріт. Похорон відбувся 27-го березня 1991 року на цвинтарі св. Аґати в Савт Фает Тавншип.

Вічна Їй Пам'ять!

Секретар

